

Præsidentens festtale ved Akademiets stiftelsesfest 2013

Deres Majestæt - Akademiets gæster og kunstnere.

Akademiraadets muligheder for handling og taletid er ofte direkte proportional med det fokus, der lægges i den indbyrdes faglige diskussion, i dialogen og samarbejdet med områdets andre aktører og med hvilken kraft og målrettet vokabular udtalelserne fremstår.

Kvaliteten af den kunstneriske og kulturelle sagkundskab, Akademiraadet rummer - de ligestillede faggrupper, billedkunst og arkitektur, og den historiske samhörighed kan give den nødvendige indsigt, refleksion og kontinuitet.

Virkefeltet er klart – at fremme kunsten – som rådgiver for staten – tolket optimalt ved at nytænke i forhold til kontekst – ved at respektere det historiske - ved at fastholde de kvalitative valg og ved at synliggøre kunstens og arkitekturens betingelser, placering, betydning og position i de omgivende rum – det, der bl.a. kaldes det offentlige rum – og som er de fælles steder, der forandrer sig over tid ved politiske beslutninger og indgreb – ved ændringer af aktiviteter, mønstre og initiativer – ved placering, omplacering og integrering af arkitektur og billedkunst. Forandringer, der påvirker og udløser debat om værdier og prioritering, både i den brede offentlighed og blandt Akademiets medlemmer.

En status som uafhængig af kunstpolitiske og økonomiske interesser kan give en styrke og en frihed til - ”på eget initiativ at indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner, samt over for offentligheden”, som det hedder i Kulturministeriets bekendtgørelse.

Derudover fastholder Akademiraadet et særligt fokus på at sikre et fagligt højt niveau ved udpegelser til de instanser, hvor der er brug for en kunstnerisk kvalitetsvurdering.

I forbindelse med regeringsskiftet og den efterfølgende fusion af styrelser, der samledes under betegnelsen Bygningsstyrelsen – ændredes også vilkårene for Akademiraadets hidtidige procedure omkring udpegelsen af 2 kunstkonsulenter fra hvert sit kunstneriske felt til at vejlede ved udsmykninger.

Kunstkonsulenternes rolle, forvaltningen af Kunstcirkulæret og ønsket om helhedsplaner og strategier for integreret kunst, er et udtalt fokusområde for Akademiraadet og en aktuell problematik i forhold til spørgsmål om kvalitet i det byggede miljø, professionelle kunstneres rettigheder og udfoldelsesmuligheder, samt udviklingen af kunst i det offentlige rum i relation til arkitektur. Kunstcirkulæret foreskriver, at ved større udsmykningsopgaver skal Statens Kunstfond rådgive bygherren. Akademiraadet har derfor valgt at gå i dialog med Statens Kunstfond for at samle kræfterne i en fælles indsats og i et forsøg på at få taletid og mulighed for at fremsætte forslag til en revision af kunstcirkulæret.

Akademiraadet mener bl.a. at: Kunstcirkulæret bør gælde generelt for alt offentligt byggeri – ikke kun statsligt, men også kommunalt og regionalt – og uden deflation af procentsatsen. Der bør være krav om inddragelse af kunstfaglig ekspertise og armslængdeorganer ved udsmykningsopgaver over en vis beløbsstørrelse. Kunstkonsulentordningen i det tidligere UBST - nu BYGST - er et godt og velfungerende eksempel på, hvorledes disse krav kan efterleves, og ordningen bør derfor ikke kun videreføres, men også udbredes. Ved offentligt privat partnerskab (OPP), hvor en privat bygherre ejer bygningen og staten lejer sig ind, er det vigtigt, at forudsætningerne for udsmykningerne er de samme som i de statsejede bygninger. Dvs. at udsmykningerne kan være implementerede og integrerede i byggeriet ud fra et stedspecifikt grundlag.

Der bør være krav om, at der afsættes midler til eftersyn og løbende vedligeholdelse af de pågældende udsmykninger.

Særligt bør der også ses på den digitale kunst, der er en stor del af samtidskunsten – den daglige afvikling af digital kunst i statens byggeri er direkte påvirket af en bestemmelse i cirkulæret - den manglende inkludering af driftsomkostninger.

De offentlige udsmykninger, der skabes på baggrund af cirkulæret, bør dokumenteres, registreres og kortlægges, og med jævne mellemrum bør der offentliggøres en beretning om, hvilke værker, der er udført og hvor.

I dag mangler der transparens og dokumentation i forbindelse med den generelle overholdelse af cirkulæret, og det bør der tages hånd om, ligesom informationen om ordningen bør forbedres.

Hvis kunstkonsulentordningen (forhåbentlig) udbredes bør grænsefladerne mellem Statens Kunstfond og Akademiraadet klarlægges, og der skal ikke være tvivl om, at rådet gerne påtager sig opgaven med at udpege kunstkonsulenter til andre og flere relevante offentlige institutioner end BYGST.

En Ph.d.-afhandling af arkitekten Flemming Overgård og udtalelser fra formanden for Statens Kunstfond, arkitekten Lars Juel Thiis, henledte opmærksomheden, gennem i første omgang avisen Information, på den u hensigtsmæssige udvikling i arkitektkonkurrencer, bl.a. baseret på at de mange krav om detaljer i konkurrenceforløbet går ud over kreativiteten og dermed arkitekturen.

Parallelt hermed fulgte Akademiraadet op med en udtalelse, der opfordrede alle aktører til at afprøve konkurrenceformer, der sætter større fokus på det arkitektoniske hovedgreb. Rådet opfordrede samtidig regeringen til at udrede, hvilke konkurrenceformer, der kan sikre den bedst mulige rumlige, stoflige og funktionelle kvalitet for borgerne.

I dag forsøger man, at sikre bygningers kvalitet på flere niveauer, fra krav ved prækvalifikation, til meget specifikke og detaljerede krav til forslagernes dokumentation. Det er rådets opfattelse, at dette ikke er den mest hensigtsmæssige måde at organisere arkitektkonkurrencer på. Størsteparten af de aktuelle danske konkurrenceformer undervurderer arkitekternes vigtigste kompetencer: At forholde sig til helheder og skabe arkitektur, der på bedste vis forløser sit program og beriger den kontekst, bygningsværker skal indgå i. Rådet mener endvidere, at gode konkurrenceformer kan stimulere en bedre udvikling både for bygherrer og arkitekters vedkommende, fordi konkurrencerne kan generere mange visioner og ideer ud over det vindende forslag. Den samlede udtalelse fik en del opmærksomhed og en henvendelse fra Bygningsstyrelsen, der ønskede dialog med rådet i spørgsmålet. Rådet anbefaler mere åbne arkitektkonkurrencer - som evt. kan bestå af 2 faser og hvor det visionære får plads fra start.

Rådets udtalelser, sagsbehandlinger og referater af møder kan ses på hjemmesiden. Udover de allerede nævnte sager har rådet indenfor det seneste års tid bl.a. behandlet: Høringssvar vedr. Livgardens Kaserne – Kongens Have – Enghave Brygge – Københavns havn. Til Kulturministeriet: Visningsvederlag og Kunststøttereformen. Til Naturstyrelsen: Ændring af lov om plan-

lægning mv., Metro-Cityringen - Nordhavn, Kunsthal Charlottenborg og Billedkunstskolerne, Det visuelle indtryk i regeringens helhedssyn på landskab og natur, Herlev Hospital - Poul Gernes.

Akademiraadet overtog i 2003 det formelle ejerskab af og ansvar (i forening med Kunstakademiets institutioner) for kunstsamlingen, der rummer ca. 600 værker (malerier, grafik, medaljer mv.). En kunstsamling, der overvejende indeholder dansk kunst fra 1700- og 1800-tallet. Både arbejder af berømte kunstnere som f.eks. Nicolai Abildgaard, Bertel Thorvaldsen, Jens Juel, C.W. Eckersberg og Christen Købke og af mindre kendte kunstnere, som dog alle har været med til at præge dansk kunsthistorie. Kunstværkerne, der er nært knyttet til Akademiets virksomhed og derfor også en grundlæggende kilde til dets historie, er udstillet hos Akademiraadet, Billedkunstskolerne, Arkitektskolen på Holmen, og Danmarks Kunstbibliotek eller opbevares i depot. Når vi lidt senere bevæger os ind i Akademiets sale har I mulighed for at se udvalgte værker.

Ved overtagelsen af ejerskabet fulgte der ikke bevillinger med og der er derfor ikke tilgængelige midler til konservering eller forbedring af eksempelvis magasinforhold. Forvaltningen af Kunstsamlingen, der er et fælles ansvar for Kunstakademiets institutioner, tages op til revision snarest muligt, også set i lyset af Rigsrevisionens rapport af februar 2013. Der arbejdes fortsat på en faglig vurdering og prioritering af malerisamlingens værker med henblik på udarbejdelse af en konserveringsplan, og opmagasineringsforholdene er kritisable og skal forbedres. Der skal desuden igennem den næste årrække følges op på en status over samlingens andre værker, skulpturer, tegninger, grafik, og medaljer - under forudsætning af at der også kan skaffes midler til dette arbejde.

Kunstnersamfundets medlemsskare på ca. 1350 aktive billedkunstnere og arkitekter er selve grundlaget for valget til akademiet. Vi ser det derfor som et vigtigt fokus for Rådet at skabe dialog og udveksling gennem møder med kunstnersamfundet. De senere år baseret på en enkelt dag for fejring af årets legatmodtagere og fordybelsen i et emne, der er af fælles interesse og med indbudte oplægsholdere. Rådet har fremadrettet valgt en ny strategi for at få kunstnersamfundet i tale. Der er initiativer til møder med et udvalg af årets

medaljemodtagere – med filmaftener i samarbejde med Filmhuset og med et aktuelt begreb på kunstscenen – artist talks.

Adgangen til Kunstnersamfundet og dermed adgang til Akademiet og Akademiraadet, sker igennem Juryen. Dette faglige arbejde, der er baseret på diskussioner arkitekter og billedkunstnere imellem, kvalificerer kunst igennem vurderingen af den enkeltes værker.

Dette arbejde er samtidig med til at skabe et udvidet grundlag for at sikre et fagligt højt niveau ved udpegelser og rekruttering af gode kræfter til arbejdet i rådet. Akademiraadet har i år bl.a. foretaget udpegelser til bestyrelser og udvalg for: Danmarks Keramikmuseum, Det Danske Institut i Rom, Farveprisen - Danske Malermestre, Kulturmiljøråd Fyn, Ophavsretsfonden i BKF, Post Danmarks Frimærkeudvalg, Universitets- og Bygningsstyrelsen, Statens værksteder for Kunst – for blot at nævne nogle.

Så vidt det er muligt indsamles der erfaringer fra de udpegede billedkunstnere og arkitekter samt de pågældende institutioner, for at kvalificere rådets fremtidige udpegelser og for at kunne videreformidle erfaringer og viden.

Akademiraadets autoritet og fortsatte eksistensberettigelse baseres ikke mindst på muligheden for at nedsætte fagudvalg og arbejdsgrupper, der med særlig fagspecifik autoritet indenfor prioriterede emner kan underbygge og udvide rådets taletid.

Akademiraadets Udvalg for Kirkekunst, der siden 1895 har fungeret som et stående udvalg for nye kunstneriske udsmykninger i kirkerne, er rådgiver for Kirkeministeriet, stiftsøvrighederne og andre kirkelige myndigheder. Kirkeministeriet bevilger midler, som gør det muligt for udvalget at yde direkte rådgivning på stedet. Udvalget har i løbet af det seneste år rådgivet stiftsøvrigheder og menighedsråd om nye udsmykninger eller andre kunstneriske spørgsmål i 15 sager. I forbindelse med udstillingen "Giv os i dag – når Kunsten går i kirke", arrangeret af KØS – Museum for kunst i det offentlige rum - ydede kirkekunstudvalget sparring og bidrag til bog.

Akademiraadets tværfaglige forberedende udvalg til etableringen af et evt. kommende autonomt rådgivende landskabsudvalg for bl.a. Miljøministeriet, kommuner og regioner afsluttede sit arbejde med en indstilling til rådet.

Indstillingen, der bl.a. indeholder forslag til kommissorium og kommende arbejdsopgaver, indledes med:

”Det er vigtigt at slå fast, at landskabet som begreb og æstetisk område i bred forstand adskiller sig markant fra bygningsarkitekturen/det kunstneriske objekt, som det processuelle værk, det er. Diskussionerne og interessenterne er mangeartede og anderledes komplekse, da landskabet er en sum af historiske, biologiske og forvaltningsmæssige processer, der alle strækker sig over lang tid.”

Den endelige beslutning omkring etablering af landskabsudvalget vil blive foretaget i de kommende måneder baseret på økonomi, dialog og samarbejdsmuligheder med områdets øvrige aktører.

Tvunget af beskårede bevillinger kombineret med øgede omkostninger gennem de senere år, er aktiviteterne generelt blevet færre. Alligevel er Akademiraadets visioner og ambitioner fortsat fremadrettede og energiske i relation til nye tiltag og aktuelle problemstillinger.

Med det vil jeg foreløbig sige tak.

Afsluttende bemærkninger:

En stor tak til T.S. Høeg for sit ”Noget andet end det der er/det der ikke er som alt andet” i samarbejde med musiker og producer Troels Bech.

Tak til medaljemodtagerne

Tak til sekretariatet, Anne Marie Nehammer, Mette Sloth Møller og Pernille Kure.

Tak til Billedkunstskolernes vagter og alt det øvrige personale, der arbejder for denne fest.

Pr. 1. april er det ”skiftedag”: De 30 ordinære medlemmer i hver af Akademiets to sektioner har i februar måned valgt medlemmer til Akademiraadet for de kommende 2 år. Sammensætningen ser fremadrettet således ud: Arkitektsektionen består af Johnny Svendborg – formand og dermed kommende præsident for Akademiet, Louis Becker - faggruppeformand, Johan Adam Linneballe - vicedirigent, Anders Abraham, Tanja Marie Jordan og Merete Ahnfeldt-Møllerup. Suppleanter: Carsten Hoff, Puls Ravn og Poul Ingemann. En stor tak til Torben Schönherr, der fratræder som rådsmedlem og dirigent

og Sven Felding, der fratræder som suppleant.

Billedkunstsektionen består af Milena Bonifacini – næstformand og dermed kommende vicepræsident for Akademiet, Heine Skjerning – faggruppemand, Anja Franke – dirigent, Sophia Kalkau, Leif Kath og Ruth Campau. Suppleanter: Gunnar Bay, Malene Landgreen og Jens Bohr.

Efter 8 år som medlem af Akademiraadet, de sidste 3 som formand og præsident for Akademiet trækker jeg mig – efter reglerne - langsomt tilbage gennem en overgangsproces, der bl.a. indebærer udarbejdelsen af bogen, "Akademiets beretning 2010 – 2013", i samarbejde med bl.a. Puls Ravn. Denne beretning udkommer i løbet af efteråret.

Akademiet, rådet, Juryen og alle udvalg - indtager den særstilling, at medlemmerne bortset fra præsidenten, der modtager et mindre vederlag, stiller deres arbejdskraft gratis til rådighed for det offentlige. Til alle jer vil jeg derfor sige en stor tak, fordi I føler jer forpligtet til en indsats i det arbejde Akademiet udfører.

Tak til æresmedlemmer og tak til rådsvalgte medlemmer, som ligeledes stiller jeres faglighed gratis til rådighed, jeres indsats og opbakning er uvurderlig. Tak til Carsten Thau, Johan Adam Linneballe, Dorthe Mandrup og Frederik Preisler for jeres initiativ og vedholdenhed i arbejdet for Akademiets synlighed.

En ganske særlig tak vil jeg gerne bringe Hendes Majestæt Dronningen for den interesse, der er udvist Akademiet gennem mange år.

På denne aften i marts fejrer vi kunsten – alle jer – institutionens 259 års fødselsdag – dens formål og indhold – og byder velkommen i Akademiets sale – festen fortsætter.....!

TAK

Mette Gitz-Johansen marts 2013